

Slovenski dom

Štev. 215

V Ljubljani, petek 22. septembra 1939

Leto IV

Romunija po umoru ministrskega predsednika Calinesca

Imenovanje generalske vlade, ohranitev stroge nevtralnosti
Javna usmritev in izpostavljenje morilcev na kraju atentata

Bukarešta, 22. sept. m. Včeraj popoldne je bil v Bukarešti ustreljen predsednik vlade Armand Calinescu, ko se je vračal na stanovanje. Zaradi tega umora, ki mu je vsa javnost v trenutku pripisala čisto političen značaj, je v Romuniji zavladala velika razburjenost, ker so v atentatu videli vmešavanje tujine v romunske notranje zadeve, kar bi zlasti v teh nevarnih časih zaradi novega položaja na romunskih mejah utegnilo biti usodno. Ker je do atentata prišlo hkratu z odkritji o politični zaroti nemške manjšine v Bukovini, je bilo razburjenje še večje.

Romunska vlada je zaradi tega takoj ukrenila vse, da krivce in atentatorje najdejo in da se redno življenje v državi nadaljuje.

General Argetoianu, poveljnik bukareškega armadnega zbora in bivši minister za narodno obrambo, je bil imenovan za predsednika romunske vlade. Gabriel Marinescu, državni podtajnik v notranjem ministrstvu, je bil imenovan za notranjega ministra, general Icus, poveljnik 7. armadnega zbora, pa za ministra narodne obrambe. Takoj nato, ko so bili imenovani novi ministri, je bila prva seja te generalske vlade, ki daje poročstvo, da bo Romunija nadaljevala s sedanjo politiko.

Po seji ministrskega sveta je romunska vlada izdala razglas na narod. Vlada poudarja v tem razglasu, da je zločinski atentat na predsednika vlade Armanda Calinesca, ki je služil z brezmejnimi požrtvovanjem romunskemu narodu, globoko zadel vso državo. Pokojni predsednik vlade je umrl na polju časti, v službi kralja in države. Armand Calinescu je napravil neprenehljive usluge državi in romunskemu narodu v teh hudih časih ter je svoji nalogi žrtvoval vse svoje življenje. Vlada je sklenila eksemplarno kaznovati atentatorje ter je izdala potrebne ukrepe za ohranitev reda v državi. V zunanje-političnem pogledu bo vlada nadaljevala dosedanje politiko. Izjavlja, da želi ohraniti dobre odnose in prijateljstvo z vsemi sosedi in se postavlja na stališče najstrožje nevtralnosti.

Zaradi smrti Calinesca, so vse prireditve in zabave v Romuniji prepuščene.

Predsednik romunske vlade Armand Calinescu je zapustil oporoko, ki se glasi: »Pazite na mojega sina! Dostojen je imena, ki ga nosi. Ljubim narod, državo in kralja iskreno in toplo. Želim, da konča pravne nauke in da postane častnik. Pokopan želim biti v mestu Cucea de Arkeš poleg svojega očeta. Tja naj me prepeljejo na vozu, ki ga bodo vleklili volje. Ta voz naj bo okrašen s cvetjem.«

Snoči ob 10. so bili ustreljeni atentatorji na

predsednika vlade Armanda Calinesca, in sicer na istem mestu, na katerem se je zgodil atentat. Atentatorje je obkolil močan oddelek orožništva. Na mesto atentata so pripeljali tudi trupli obeh atentatorjev, ki sta naredila samomor. V okolici so bile zbrane nepregledno množice ljudstva, ki je hotelo predreti orožniški kordon in linčati atentatorje. Po sklepu romunske vlade so bili atentatorji ustreljeni prav na istem mestu, kjer je bil ubit Calinescu. Trupla atentatorjev bodo ležala na tem mestu do drevi. Med devetimi ustreljenimi je tudi Jonas Dimitrescu, odvetnik iz Ploestija, ki je bil voditelj te atentatorske tolpe

Kako je „Železna garda“ ubila predsednika romunske vlade

Bukarešta, 22. septembra. Atentat, ki je bil izveden včeraj na predsednika Calinesca, je bil skrbno pripravljen. Atentat je bil izveden ob vstopu na most preko Dombrovice. Atentatorji so uporabili tri avtomobile in en kmečki voz, poleg tega pa so bili udeleženi tudi delavci, ki so menda popravliali tlak. Atentat je bil storjen takole:

Eden izmed avtomobilov se je nalašč zaletel v avtomobil, v katerem se je vozil predsednik vlade. Prav tedaj pa je kmečki voz prerezal pot predsednikovega avtomobila. Hkratu sta se z leve prikazala dva avtomobila, ki sta obkolila avtomobil predsednika vlade Calinesca. Iz teh avtomobilov je stopilo nekaj mladih ljudi, oboroženih s samokresi. Takoj so začeli streljati. Orožnik, ki je spremljal predsednika Calinesca, je bil ubit, šofer pa je bil hudo ranjen. Calinescu je zadelo enajst strel, od tega trije v obraz. Ko so se vrata avtomobila odprla, je na pločnik padlo truplo predsednika vlade, ki je bil že mrtev.

Mimodolže občinstvo se je razbegnilo in ko je prispela policija, je mogla prijeti samo enega izmed atentatorjev.

Nekaj minut po atentatu so atentatorji speli z avtomobili pred stavbo bukareškega radia, obkrožili čuvaja, stopili v sobo, kjer je mikrofoni, in po radiu sporočili: »Predsednik vlade je ubit. Ubila ga je skupina članov Železne garde.« Celih 10 minut je bilo potrebnih, da so premagali atentatorje. Nato je napovedovalac sporočil, da je bila oddaja ustavljena zaradi nesrečnega dogodka. Nato je nadaljeval z redno oddajo.

Takoj so bili v Bukarešti izdani najstrožji ukrepi in vse telefonske zveze so bile ustavljene za več kot 20 minut. Vsaka zveza s tujino je bila nemogoča. Ravnanje javne varnosti je izdalo vse potrebne ukrepe, da se ohrani varnost in are-

in ki se je pred kratkim vrnil iz Chusta v Podkarpatski Rusiji.

Bukarešta, 22. sept. o. Nova romunska vlada je na snočni seji sklenila, da se odpovedo vse javne prireditve do pogreba pokojnega predsednika vlade Calinesca, ki bo pokopan na državne stroške. Danes popoldne ob 11 je bila služba božja v kapeli vojaške bolnišnice, nato pa so truplo prepeljali na univerzo, kjer bo postavljeno na mrtvaški oder. Ljudstvu je dovoljeno, da se pokloni truplu pokojnega predsednika. Številne delegacije prihajajo iz vse Romunije v hišo Calinesca izraziti sožalje njegovim sorodnikom.

tirajo člani bivše Železne garde ter nekatere sumljive osebe. V Bukarešti vlada popoln red in mir. Ubili predsednik romunske vlade Calinescu je postal notranji minister leta 1937, predsednik vlade pa januarja letos. Bil je znan kot odločen človek, ki se je izpostavljal nevarnostim, vendar pa se mu je posrečilo zatreti Železno gardo, ki je delala po navodilih iz tujine in od ondot dobivala tudi denar.

Dva izmed morilcev Calinesca, ki ju je preganjala policija, sta se zatekla v neko zgradbo. Tu sta se sama ubila.

Preiskava, ki je bila izvedena po atentatu na predsednika vlade Calinesca, je pokazala, da gre za atentat, izvršen od ostankov bivše Železne garde, nikakor pa ne za kako zaroto, ki bi imela kakršen koli mednarodni značaj ali pa bi imela zvezo s kakšno tujko organizacijo. Po vsem se zdi, da je atentat potekel iz bivše Železne garde, ki se je hotela tako maščevati Calinescu za mir, ki ga je uvedel v državi. V romunskih političnih krogih izključuje vsako mednarodno razlago atentata, ker je bil ubit predsednik vlade iskren pristaš stroge nevtralnosti. Čisto notranji značaj tega gnusnega atentata je ugotovljen tudi po sami dosedanj preiskavi ter je nedvomno, da je atentat delo ostankov bivše Železne garde.

Policija je kmalu prišla glavnega atentatorja in šest pomagačev. Voditelj zarote je bil odvetnik Dimitrescu, njegovi pomagači pa so študentje medicine. Kakor se izve, se je Dimitrescu vrnil pred šestimi tedni iz Podkarpatske Ukrajine. Aretirani so izjavili, da so hoteli storiti gestco in da je vsakod od njih delal za sebe. Priznali so, da pripadajo bivši gardi »Vitezov smrti«. Ta garda se je privikrat oglašila ob umoru Codreana, voditelja razpuščene »Železne garde«.

Tudi Madžari zasedajo poljsko petrolejsko ozemlje

Budimpešta, 22. septembra. o. Madžarska vlada je izdala poročilo, da so madžarske čete ponoči prekršile poljsko-madžarsko mejo ter zasedle mesto Sianki, blizu katerega je več petrolejskih polj. Zasedle so tudi vsa pokrajina okoli mesta, kakor pravijo zaradi tega, da bi preprečile nadaljevalno prelivanje krvi in grozote, katerih žrtev je bilo prebivalstvo v mestu in v okolici. Ta zasedba je po izjavi madžarske vlade začasnega značaja.

Pogajanja med Turčijo in Anglijo ugodno potekajo

Ankara, 22. septembra. m. Preden je turški zunanji minister Saradzoglu odšel v Moskvo, je imel sestanek s člani vodstva turške narodne stranke. Na tem sestanku je izjavil, da se pogajanja z Anglijo in Francijo glede obojestranske vojaške pomoči in gospodarskega sporazuma zelo ugodno razvijajo. Vodstvo turške narodne stranke je odobrilo zun. politiko turške vlade.

Nimam upanja, da bi bila evropska vojna kratka, in kar najodkritostnejše vam lahko rečem, da utegnejo mračnejši časi še priti.«

Washington, 22. sept. AA. Reuter: Zunanji minister Cordell Hull je izjavil poročevalcem listov, da bi ukinitve prepovedi izvoza orožja po začetku sovražnosti ne pomenila nevtralnega dejanja. Vojujejo se stranke, je dejal Hull, nepravilno spreminjajo svoje stališče v času vojne, nevtralna država pa prav tako sme spreminjati svoje stališče, kajti nemogoče je, da bi vojnoje se stranke imele vse pravice, nevtralne pa nobenih.

Začasni sporazum o razmejitev med Sovjeti in Nemčijo

Zdi se, da se sovjetska vojska ne bo nikjer umaknila Nemcem

London, 22. sept. m. Iz Moskve poročajo, da je nemška vojaška delegacija, ki se je pogajala s sovjetsko vlado zastran demarkacijske črte med Rusijo in Nemčijo na Poljskem, končala delo in zapustila Moskvo.

O vsebini sporazuma — če je do sporazuma prišlo — ni znanega nič, zdi se pa, da so se Sovjeti postavili na stališče, da jim pripada vsa Ukrajina in vsa Bela Rusija z Lvovom in Brestom Litovskim ter s predelom ozemlja, ki meji na Romunijo. Ruska vojska se z zavzetih položajev ne bo umaknila in je pripravljena z vsemi sredstvi svoje postojanke ohraniti. Iz nemških krogov poročajo, da je treba izid vojaških posvetovanj v Moskvi smatrati

kot začasn sporazum. Končna meja med Sovjeti in Nemčijo pa bo določena pozneje z rednimi diplomatičnimi posvetovanji. Za zdaj bo sta vojski ostali na postojankah, ki jih imata v rokah, verjetno pa je, da bodo Sovjeti prodirali še naprej proti zahodu.

Helsinki, 22. sept. o. Iz Londona poročajo, da so politični krogi, ki so dobro informirani, mnenja, da bo nemška črta v Poljski ostala vzdolžno od Varšave, to je, da Varšava ne bo pripadala pod Nemčijo. Nadalje ti krogi zatrjujejo, da nameravata Nemčija in Sovjetska Rusija vzpostaviti novo poljsko državo z glavnim mestom Varšavo.

Vesti 22. septembra

Snoči se je odpeljal turški zunanji minister Saradzoglu v Carigrad, nato pa bo nadaljeval vožnjo v Moskvo. V njegovem spremstvu je sovjetski ankarski poslanik Terentijev.

Nemške oblasti so 60 angleških državljanov, ki so bili doslej internirani v Berlinu, prepeljale v Nürnberg, kjer so jih nastanile v lesenih barakah, ki jih je vlada zgradila za udeležence narodno socialističnih kongresov. Po začetku vojne med Nemčijo in Poljsko sta bila od koroških slovenskih javnih delavcev aretirana Rado Vutej, tajnik slovenske prosvetne zveze v Celovcu, ter upokojeni učitelj Aicholzer. Tako poroča belgrajska »Ravnopravnost«, list za narodno obrambo.

Rešilne pasove z nemškega velikega parnika »Bremenac« je pred kratkim naplavilo morje na obalo Združenih držav. Ameriški in nekateri evropski listi prinašajo slike teh pasov. To dejstvo uganka o usodi največjega nemškega parnika še bolj zapleta.

Kanceler Hitler in maršal Göring sta se včeraj sestala v Gdini, katero so po posebnem Hitlerjevem ukazu Nemci takoj prekrstili v Gotenhafen.

Pri trgovskih pogajanjih med Romunijo in Nemčijo so nastale precejšnje težave. Po svoječasni pogodbi bi morala Romunija Nemčiji prodajati vse preseček svojega žita in petroleja, toda proti takojšnjemu plačilu po dnevnici ceni. Zdaj so pa prišli v Romunijo Holandi, ki kupujejo za Angleže, in so cene pšenice in petroleja s svojim povpraševanjem nagnali za 100 do 200% višje.

Na francosko-nemškem bojišču je padel sin slovitnega nemškega letalca Richthofena in pa sin bivšega francoskega predsednika Deschanelja.

Volitve v švicarski zvezni svet bodo oktobra. Švicarski predsednik Etter je pred razpustom sedanjege sveta govoril, da bo vojna trajala dolgo in zahtevala tudi od Švice velike žrtve. Švica bo nevtralna, zaveda se pa, da bo tem manj izpostavljena napadu, čim močnejša in čim bolj oborožena bo.

Nemški listi poročajo, da je bilo osebje njihovih konzulatov po raznih poljskih mestih deležno kaj majhne prijaznosti ob slovesu. Tako je na primer v Lodžu mestni župan z bičem v roki nagnal nemškega konzula iz poslopja, potem pa so ga z osebjem vred s policijskim avtom prepeljali na postajo.

Med litvansko in sovjetsko vojsko je včeraj na več krajih meje prišlo do prvih stikov. Častniki so se med seboj prijazno pozdravili.

Pariški župan Faure je poslal varšavskemu županu Brzozavki, v kateri mu zagotavlja, da ves Pariz sočustvuje z Varšavo in njenimi branilci, ki s svojim junastvom pišejo najslavnejše strani poljske zgodovine. Brzozavka izraža prepričanje, da bo poljski mučniški narod spet vstal in se končuje z vzklikom »Živela večna Poljska«.

Papeški nuncij v Varšavi msgr. Cortesi je še vedno na poljskem ozemlju in se ni maral umakniti z drugimi člani diplomatskega zbora čez mejo.

Angleške bojne ladje na Sredozemskem morju so prijele večje število nevtralnih parnikov in jih odvedle na Malto, v Haifo in v Port Said, kjer jim bodo pregledali tovor. 1500 poljskih beguncev je vsega skupaj do zdaj prišlo čez madžarsko mejo, poročajo iz Budimpešte.

Ameriški senator Nye je imel včeraj govor, v katerem je dejal, da Amerika ne bo mirno prenesla spremembe nevtralnostnega zakona. Tudi če se predsedniku Rooseveltu posreči ta zakon spremeniti, bodo opozicionalec zahtevali, naj bo vojno blago, ki ga bosta kupovali Anglija in Francija v Ameriki, 25% dražje. Ta prebitek bi šel za kritje neplačanih angleških in francoskih dolgov iz svetovne vojne.

Letalsko pošto zvezo med Malto in med Anglijo so obnovili včeraj. To dokazuje, da Anglija ne računa s kakim zapletljajem na Sredozemskem morju.

Severnoevropske države so na sestanku v Oslu sklenile, da bodo še naprej ostale strogo nevtralne, da pa bodo obdržale vse trgovske zveze tudi z vojskujočimi se državami.

Angleški listi razpravljajo o zadnjem govoru voditelja Nemcev in se sprašujejo, kakšno naj bi bilo novo orožje, s katerim je Hitler zagrozil Angliji, če ne bo prenehala z blokado.

Nemška podmornica se je zatekla v islandsko pristanišče Reykjavik. Na krovu je imela tri ranjence, ki so jih oddali v bolnišnico.

Nemški industrijec Thyssen, eden najpomembnejših nemških denarnih močnikov, je pobegnil iz Nemčije.

Narodnosocialistične oblasti so dale zapretil postaviti pred sodišče stranke slovitega Julija Streicherja, voditelja boja proti Judom, čigar glavni pribojnik je bil pred kratkim ustreljen zaradi vohunstva. Streicher je obtožen, da si je pod krinko boja proti Judom prisvajal tuje premoženje in zabogatel.

Nemške vojne ladje odstranjujejo mine, ki so jih Poljaki položili pred Gdansk in Gdini. V obeh teh pristaniščih plovba še precej časa ne bo mogoča.

Anglija bo plačala nevtralnimi državam vse škodo, ki bi jo nehoče morala povzročiti zaradi javljanja blokade proti Nemčiji, je izjavil včeraj v angleški zbornici državni podtajnik Butler.

Nemčija bi rada vojno končala

Berlin, 22. septembra. Berliner Börsen Zeitung prinaša članek pod naslovom »Čemu naj bo še vojna« ter naglašja, da je Hitler v svojem govoru v Gdansk jasno poudaril, da so nemški vojni cilji zelo skromni in da Nemčija v nobenem primeru ne namerava nastopiti kot zavojevalna sila v Evropi. To je vodja rafa dejal v trenutku, ko je končana vojna na Poljskem in ko Nemčija lahko nastopi z vsemi svojimi silami na zahodnem bojišču. V takem trenutku imajo besede Adolfa Hitlerja dvojen pomen. Dokazujejo, da je za zahodna sile odpadel vsak razlog za vojskovanje.

Uradna zagotovila nemške vlade jugoslovanskim častnikom: Nemčija ne pripravlja ničesar proti balkanskim državam

Berlin, 22. septembra. m. Nemški odločujoči krogi so včeraj jugoslovanskim častnikom v Berlinu glede na zadnji govor kancelarja Hitlerja v Gdansk izjavili, da se namenijo Hitlerja, ki se uresničujo v sporazumu in s sodelovanjem Sovjetske Rusije, tičejo izključno samo ureditve razmer na vzhodu Evrope. Kar se tiče srednje in jugovzhodne Evrope, je tu ureditev končnovaljavna in da v tem delu Evrope Nemčija nima prav

nikakih namenov. Ob tej priložnosti so nemški odločujoči krogi znova potrdili besede kancelarja Hitlerja, da smatra nemške meje na zapadu in jugu za končnovaljavne.

Ta uradna izjava nemških vodilnih krogov je prišla ravno ob pravem času in bo vzbudila veliko zadovoljenje v vseh jugovzhodnih in balkanskih državah ter razpršila vse dvome, ki so zaradi raznih govorov in neumestne propagande morda še bili.

Predsednik Združenih držav zahteva odpravo prepovedi o prodajanju orožja iz Amerike v Evropo

Washington, 22. sept. Včeraj se je začelo izredno zasedanje ameriškega kongresa. Dvorana je bila nabito polna in varno zastražena. Glavna točka dnevnega reda je bilo sporočilo predsednika Roosevelta. Predsednik pravi v svoji poslanici, da je kongres sklican zato, da bi svoj preučiti nekatere dodatke k zakonodajnim ukrepom, vendar bi pa njegovim mnenjem ni toliko spremenili zgodovinsko politiko Združenih držav, da bi to škodilo mirofubnim odnosom, ki jih imajo Združene države s tujino. Poudarja željo, da bi odpravili odredbe zakona o nevtralnosti, ki se nanašajo na prepoved prodaje orožja vojskujočim se državam, in da bi se Združene države povrnila k načelom mednarodnega prava glede trgovine z vojskujočimi se strankami.

Kongres naj pooblasti vlado, da določi vojne pasove, v katerih ameriške ladje ne bi smele pluti, njemu pa naj da pooblastilo, da lahko prepreči, da bi ameriški potniki potovali z ladjami bojujočih se strank po nevarnih pasovih. Izdajo naj odredbe, ki se bodo nanašale na blago, izvoz in uvoz in to tako, da se bodo tovarni listi izdajali v kraju sprejema. Prepoved naj se izdajanje vojnih posojil vojskujočim se strankam. Posledice teh dveh odredb ne bodo težke, ker se bo blago plačevalo v gotovini in se bo prevajalo z ladjami kupcev na njihovo tveganje. Združene države so storile po svoji strani vse, da bi preprečile vojno. Toda vojna je kljub temu prišla in ameriška vlada se mora potruditi, da bi Združene države ostale ob strani vojne.

Jaz sem že januarja govoril, da naš nevtralnostni zakon lahko nakloni precejšnje usluge napadalcu, in zaradi tega danes spet zahtevam od vas, da ponovno preučite naše zakonodajne odredbe. Obžalujem, da je bil nev-

Napovedi italijanskih listov:

Priprave za veliko francosko ofenzivo na zahodnem bojišču

Pariz, 22. sept. Svoji je bilo izdano tole francosko sporočilo: Danes je na vsem bojišču vladalo zatišje. Sovražno topništvo je bilo delavno južno od Saarbrückena. Izvedeni so bili ogledni poleti vkljub zelo slabemu vremenu.

Berlin, 22. sept. Glavni poveljnik nemške vojske general v. Brauchitsch je dopotoval na zahodno bojišče, kjer so mu načelniki posameznih štabov včeraj dali poročila o položaju na bojiščih.

Rim, 22. sept. Vojni dopisniki italijanskih listov z zahodnega bojišča poročajo, da je treba v kratkem pričakovati sistematično pripravljeno francoskega napada v velikem obsegu. To dokazujejo priprave na fronti pri Moselli in dejstvo, da Nemčija z vso naglico ojačuje svoje postojanke na tem delu bojišča in je sem pripeljala več divizij s poljske fronte.

Predsednik francoske vlade Daladier je snoči govoril:

Francija se bo borila do popolne zmage

Pariz, 21. septembra. Predsednik francoske vlade Daladier je imel sinoči po radiu govor, v katerem je dejal:

Ze dvajset dni smo v vojni. Rad bi se sleherni večer obrnil na vas, da bi vam sporočil, kakšen je vojaški položaj, da bi vam sporočil svoje zupanje. Mladi možje, ki se borite, jaz mislim na vas. Ne vodim kako fanatične množice. Sem na čelu svobodnega naroda, miroljubnega in človekoljubnega naroda ter bom v vseh težkih dneh ostal človek.

Te dni sem obiskal naše bojišče. Pregledal sem postojanke ene izmed naših armad, ki je predrla več kilometrov na nemško ozemlje. Tam sem se lahko prepričal o vrednosti našega poveljstva, ki ima polno skušenj iz zadnje vojne, in zna odstraniti vse nepotrebne in moralne ofenzive. Videl sem koliko in kako se naši vojaki odločni in izurejeni. Čutil sem se kakor da sem v družbi starih prijateljev.

Naši vojaki vedo, zakaj se bore. Bore se, ker nam je bila vojna vsiljena. Ob eistemu stalnih groženj smo bili pripravljeni, da v enem letu večkrat izvedemo mobilizacijo naše vojske, da odtrgamo kmeta od polja. S tem je bilo naše gospodarsko življenje ovirano in to je bila naša ognjišča vznemirjena.

Naši vojaki se bogo, ker nočejo dovoliti, da bi bila Francija moralno ponižana. Bore se zato, ker je bila Poljska napadena. Primer poljskega junakstva je brez meje. Po prvih neizbežnih porazih, v dneh ko se ni bila izvedla svoja mobilizacija in pod pritiskom močnejšega sovražnika, je Poljska zbrala svoje čete na zelo zoženem bojišču. Borili so se pri Kutnu s pehoto in konjenico proti nemškimi motoriziranim enotam, a pred Lvovom so zadržale sovražnikove prednje straže. V oblegani Varšavi so odbili vse napade.

Toda potem je prišla sovjetska rdeča armada in udrla na Poljsko po tajnem sporazumu. Kajti 23. avgusta je bil dejanski sklenjen sporazum med Nemčijo in Rusijo o raztosaanju Poljske. Hitler je prej govoril, da želi edino Gdansk in avtomobilsko cesto v koridorju. Ko je to govoril, je imel že v rokah sporazum med Nemčijo in Rusijo o razdelitvi še žive Poljske.

Nato je Daladier razlagal razloge, zaradi katerih francoska vlada ni mogla imeti več zaupanja do Nemčije.

Po vseh naporih francoske vlade, da se ohrani mir, se je tudi to ponesrečilo. Sedaj vidimo tudi, da se nemška propaganda trudi, da bi Francijo odtrgala od Velike Britanije. Nemška propaganda greši, ker ne spremeni svojih načinov. Med Francijo in Veliko Britanijo je prijateljstvo v dejanju. Zdej vidimo, kako angleške vojne ladje preganjajo nemške podmornice in kako se angleška letala bore na našem nebu za ideale svobode in kako se njihovi sinovi bore zraven naših v rovih.

Francijo in Anglijo vodijo isti ideali svobode in človeškega dostojanstva. Anglija ima stotine milijone ljudi v svojem ogromnem imperiju, ki se bo ves trudil za splošno stvar. Nihče od nas Francozov in Angležev niti najmanj ne veruje vestem nemškega radija. Mi ostajamo odločni ob tistem, kar smo sklenili izvesti. Ljubezen do Francije bo storila, da se spet ustvari čudo, kakor se je to vedno dogajalo, kadar smo bili v nevarnosti.

V težkih dneh je bila naša skupnost zmerom strnjena in se je zmerom znala boriti za svojo rešitev. Tudi tokrat bomo napeli vse svoje sile. Vložili bomo vse napore, da bo v državi vladal mir, disciplina in štednja, da bi mogli vsi sodelovati za splošno stvar.

Mi smo mirni in odločni. Ne strašimo se hrupa vojne, pa naj bo dolga, kakor se je drugi boje.

Listi se sprašujejo, zakaj francoska in angleška vojska nista tu napadli že pred tednom dni, s čimer bi bili močno olajšali boj Poljakom. Verjetno je, da sta čakala, kakšen bo učinek njune propagande v Nemčiji, in pa, da bodo nevtralne države zaradi blokade spreminile svoje stališče ter se pridružile Angliji in Franciji.

Italijanski vojaški strokovnjaki poudarjajo, da se Nemčija na to ofenzivo pripravlja in zbira svojo vojsko okoli Badena, v Porenju in hoče močno zavarovati tudi meje proti Belgiji, Luksemburgu in Švici, ker pričakuje, da bi zavezniška vojska utegnila udariti čez katero od teh nevtralnih držav.

Berlin, 22. sept. m. Uradno zanikujejo, da bi Nemčija zbirala čete na belgijski meji.

Mislmo samo na eno stvar, na zmago v vsej njeni popolnosti.

Za to zmago bomo smatrali, da je prišla tisti trenutek, ko bomo mogli zagotoviti popolno varnost vsem tistim poskusom, ki že tri leta razburjajo človeštvo. To naše delo je težko. Toda Francija je prebrodila še večje težave. Nihče je nikdar ni mogel uničiti. Zmerom so prišli trenutki naše moralne sile, ki nas zmerom dela tudi za velik miroljuben narod. Ti moralni trenutki so nam pomagali zmago. Te moralne sile so tudi sedaj v duhu naše vojske. Razpolagamo z materialnimi sredstvi, ki bodo naši armadi omogočila boj in zmago. Naši vojaki so hrabri, so polni znanja in vere. Bore se za neodvisnost in varnost naše domovine, in da za zmerom preprečijo vse poskuse nadvlade. Francija ni zgrabila za orožje, da bi požigala mesta, kosila žene in otroke ter mučila nemočne in tiste, ki so brez obrambe. Hrabro je zgrabila za orožje iz človekoljubnih razlogov in bo zato konec koncev tudi zmaga.

Iz bolnišnice

Ljubljana, 21. septembra.

Ljubljanska bolnišnica je od včeraj do danes sprejela celo vrsto ponesrečencev, ki so jih zadeli poškodbe pri njihovem poklicnem delu: mizarji Belcijanu Francu iz Ljubljane je drobec kamna občutno poškodoval desno oko. — Delavec na Jesenicah Katrašnik Franc si je pri delu zdrobil več prstov leve roke. — Zagariju Miklavčiču Hinku z Jesenic je priletelo poleno s takšno silo v trebuh, da je dobil občutne notranje poškodbe. — Kličičavničarskemu vajencu Petriču Stanku iz Ribnice je zletel precej velik drobec železa v levo oko in mu ga nevarno poškodoval. — Včeraj popoldne je nek osebni avtomobil povozil na Celovski cesti pet letnega Pilka Edvarda. Fantek ima zlomljeno roko in hude poškodbe po vsem telesu.

Zahtevajte povsod naš list!

Varšava odbija vse napade

Varšava, 22. sept. Obramba poljske prestolnice sporoča: Včeraj so bili srđiti boji v predmestju Praga. Varšavska garnizija že dva dni odbija vse nemške napade.

V mesto so prispeli številni begunci iz okoliških krajev. Begunci so takoj začeli delati v raznih organizacijah za obrambo prestolnice. Prebivalstvo je beguncem prisločilo takoj na pomoč ter jim dalo obleke in hrane.

Varšavska radiopostaja je naslovila na vojake, ki branijo mesto, naslednji oklic: »Sovražna propaganda še dalje širi lažne vesti, da stoji Varšava pred udajo. Res je, da Varšavo še dalje napadajo, toda ne bo se udala. Poljski vojak se ne boji niti sovražnih tankov, niti letal, niti topov. Sklenil je, da ne odstopi niti metra prestolnice sovražniku. Varšava bo nadaljevala boj ter bo zmaga.

London, 22. sept. o. Iz Londona poročajo, da vesti, ki prihajajo preko varšavskega radia, potrjujejo, da je Varšava še vedno trdno v rokah Poljakov in da je bilo mesto včeraj ves dan pod težkim topniškim ognjem. Nemci so porušili veliko stavbo, med njimi tudi sovjetsko in romunsko poslatništvo. Civilnemu prebivalstvu pa so prizadejali težke izgube in je mnogo mrtvih. Nemške čete so poskušale na več krajih prodrati v mesto, ni jim pa uspelo, ker Poljaki z vso hrabrostjo od-

Prvi vojaški vpoklicanci se bodo kmalu vrnili domov

Izjava bana banovine Hrvatske dr. Ivana Subašića

Zagreb, 22. septembra. Po svoji vrnitvi iz Belgrade je dal ban Banovine Hrvatske dr. Subašić časnikiarjem prav zanimivo izjavo. V njej pravi: Posli za prenos pristojnosti na Banovino Hrvatsko potekajo normalno. Prepričan sem, da bi bile pristojnosti že prenešene na bana Hrvatske in po njem na banovino, če se bi znašli v položaju, ki nas je presenetil v Evropi prav v času, ko je vznikla Banovina Hrvatska in ko bi morala izpeljati svojo notranjo organizacijo. Brez ozira na ta zunanji položaj pa Banovina Hrvatska popolnoma funkcionira od svojega nastanka in če gre zaradi prej omenjenih dogodkov nekoliko bolj počasno, pa vendar končuje prvi del svoje organizacije. Banska oblast se bo predstavila v najkrajšem času, morda danes, morda jutri, toda vprašanje pristojnosti je vprašanje dneva.

Na vprašanje časnikiarjev glede dela hrvaških ministrov v odnosu do Banovine Hrvatske je dr. Subašić odgovoril:

Mi, ki smo doma, posebno skrbimo za Banovino Hrvatsko, s tem pa ne izključujemo skupne brige nas vseh za državo. Ni treba obnavljati vse teže in iznenadenj, ki smo jih v zadnjih tednih doživeli. Danes je za nas položaj v mnogočem

olajšan. Za olajšanje tega položaja in za normalizacijo razmer po prvih potresih se je treba v mnogem zahvaliti našim prvakom v vladi. Sedaj se šele vidi blagodejnost mučnega in naporega dela, mislim namreč političnega dela, ki je bilo združeno s tolikim samozatajevanjem, vodeno pa z ljubeznijo do najširših slojev, ko ti ljudje prenašajo svojo zaskrbljenost v svoje domove v vsej državi.

Kakor ste mogli že videti v včerajšnjih časopisih, je vlada izdala važen sklep, da se bo odzeta živina plačala in se bo tudi v bodoče plačevala, v kolikor bodo to zahtevali interesi države. V najkrajšem času bodo videli najširši sloji, da so bili vpoklici v vojaško službo samo začasni in ko se bodo prvi obvezniki vrnili na svoje domove — in to v nekaj dneh — bodo ti dogodki podrli vse napore obupancev, kakor tudi tistih, ki do nas niso prijateljsko razpoloženi. Čeprav je tako to vprašanje spravljeno v sklad s čustvi širokih ljudskih slojev in čeprav so pri nas s tem popolnoma normalizirane razmere, bodo tiste družine, katerih hranitelj bo morda samo začasno izvrševal svojo dolžnost do domovine, v skrbi države in bodo od nje prejemale svojo neposredno pomoč.

Maribor se pripravlja na obrambo pred napadi iz zraka

Maribor, 21. septembra.

Dogodki zadnjega časa so opozorili naša mesta na pomanjkljivosti, za katere smo se do sedaj premalo menili. Omalovaževali smo pomen naprav za zaščito mesta pred napadi iz zraka. Vsa naša mesta se sedaj trudijo, da z največjo naglico nadomestijo zamujeni čas. O Belgradu se bere, da najema 50 milijonsko posojilo, ki se bo porabilo za gradnjo zavetišč, v Zagrebu se delajo velikanske priprave, prav tako tudi v drugih mestih, pa tudi Maribor ne bo zaostal za njimi.

Zadnja vaja je pokazala, da je sedanji način alarma z zvonovi in piskanjem tovarniških siren neprimeren. V zaprti stanovanja in pisarne ter v obrtne lokale se alarmni znaki ne slišijo. Mesto je to že pred nekaj meseci uvidelo ter je naročilo 17 najmodernejših alarmnih siren, ki bodo postavljene v vseh okrajih mesta. Vse sirene bodo povezane z električno napeljavo s posebno centralo, tako da jih bo mogoče ali vse naenkrat s pritiskom na gumb sprožiti, ali pa dajati alarmne signale za vsak mestni del posebej. Povrh bodo pa imele sirene še posebne priprave na ročni pogon, kar bi prišlo v poštev za primer, da bi bila električna zveza pretrgana. Poleg teh javnih alarmnih naprav pa dobi mesto še posebno internu alarmno napeljavo, s katero bodo povezane med seboj posamezne gasilske jedinice ter ekipe za pasivno obrambo mesta.

Vzporedno s tem pa se pripravljajo sedaj načrti za gradnjo zasebnih in javnih zavetišč. V tem pogledu je Maribor precej zaostal, ker se v novih hišah, ki so se do sedaj gradile, niko zahtevali predpisi o gradnji posebnih zavetišč. V bodoče pa se bodo seveda upoštevali tudi ti predpisi, ki jih predvideva nova uredba o obrambi pred napadi iz zraka. V Mariboru je osnovan poseben tehnični odbor, ki vodi sedaj vse tozadevne priprave. Odbor je dal pregledati in premeriti vse kleti v mestu, ki prihajajo v poštev za zasebna in javna zaklonišča. Pokazalo se je, da je Maribor

zadevno izvrstno oskrbljen ter se bodo dale številne kleti z lahkoto in razmeroma malimi stroški preurediti v te svrhe. Na mestnem gradbenem uradu že pripravljajo s polno paro take načrte. Nadaljnji ukrep, ki je bil te dni izdan, zahteva od hišnih posestnikov, da čisto izpraznijo svoja podstrešja ter odstranijo z njih vse predmete, ki so naglo vnetljivi. Z mariborskih podstrešij bo treba odstraniti ogromno ropotijo. Od 25. t. m. naprej bo vsa podstrešja pregledala posebna komisija ter bodo tisti, ki odredbe niso upoštevali, strogo kaznovani. Na podstrešjih pa je treba pripraviti povsod tudi posodo s peskom in lopato za pogasitev termičnih vžgalnih bomb ter veliko kad z vodo in primernim številom vedric za gašenje požara. V vsaki hiši se bo morala določiti tudi oseba, ki bo odgovorna za to, da so vse priprave za obrambo hiše pred požarom vedno v redu.

Intenzivno se dela tudi na izobrazbi posameznih obrambnih ednic, katerim je poverjena naloga, da branijo mesto v primeru napada iz zraka. Vse mesto je razdeljeno na sedem okrajev, vsak od teh ima svoje skupine, ki se spet delijo na protiplinske, gasilske, zdravniške, ruševinske. Vse skupine se vežbajo v posebnih tečajih ter se je v ta namen osnovala posebna šola, ki posluje na Rotovškem trgu, kjer je tudi obsežno skladišče vseh modernih priprav za obrambo in pa plinska soba, v kateri se bodo preskušale plinske maske, ter laboratorij za preizkušanje plinov.

Ljubljana od včeraj do danes

Iz neprijetnega jutra, v katerem se je Ljubljana včeraj prebudila v jesen, je nastal lep, sončen jesenski dan. Tudi danes kaže, da bo čez dan lepo vreme. Zdi se, da bo jesen lepa, kar nam dopovedujejo tudi lastavke, ki še zmerom niso odletele v toplejše južne kraje. Narodni pregovor nas uči, da spomladanska Mati božja pripelje lastavke v deželo. Jesenska, pri čemer je mišljen Mali Šmaran, pa jih odpelje. Redkokdaj se pameri, da bi lastavke tako dolgo ostale pri nas, kakor letos. Po nekaterih lastavičjih gnezdih v predmestju so opazili letos že drugi lastavičji zarod. Vendar se v zadnjih dneh že opaža, zlasti na periferiji mesta, da se zbirajo v skupine na telegrafskih drogah in drugih primernih krajih in se pripravljajo na odlet. Ljudje govore, da vselej pomeni hudo zimo, ako lastavice tako dolgo ostanejo.

Karambol pred barjansko šolo

Snoči okrog 8. se je na Lžanski cesti pred barjansko šolo pripetil neroden karambol, ki je k sreči ostal brez hujših posledic. Posetnica Blaznik Helena se je peljala z vozom proti domu. Za njo je privozil po cesti nek osebni avto, kateremu se Blaznikova na ozki cesti ni mogla pravočasno umakniti na desno. Avto se je z desnim koncem od zadaj zalezel v voz. Kljub temu, da so pri avtomobilu priče delovali zavore, je bil udarec v kmečki voz tako silen, da je Blaznikova padla z voza, si zlomila roko in se potolkla po vsem telesu. Reševalni avto jo je prepeljal v ljubljansko bolnišnico.

Skrivnost smrtne megle

»Tega je razumem,« je mrmral Devorny. Poslušno je popil ponujeno mu zdravilo. Sedaj, ko je vedel, da ni bil zastrupljen, je opazil, kako so se mu moči naglo vračale. Že se je mogel na postelji napol vzravhati. »Imam namreč vse razloge, da mislim, da sem bil zastrupljen... Kako in kje so me vendar našli, — smešen izraz, toda edini, ki zadene!«

»Dva moža sta se pripeljala z avtomobilom sem v bolnišnico. Pustila sta sicer tudi pismo za te, — iskala je v svoji ročni torbici, — tukaj, prav gotovo te bo zanimalo.«

»In če me ne bo zanimalo?« Devorny je hitro odtrgal ovoji. Nato je bral:

To je moje poslednje pismo, in to je bilo tudi poslednji krat, da sem vam mogel pomagati. Moje poslanstvo je sedaj tukaj opravljeno, vi pa ste odslej prepuščeni samemu sebi. Vaša rešitev me je tokrat veljala 500 dolarjev, — toliko je zahteval Morrisov sluga, da bi mesto strupa zmešal v kozarec neko neškodljivo uspavalno sredstvo, — pa kljub temu mi niste ničesar dolžni. Vaše delo je bilo zame v bistvu mnogo več vredno.

Vaš neznan prijatelj.«

Devorny si je z roko obrisal čelo. Vedno bolj nerazumljiv se mu je zdel ves položaj. Torej, njegov »prijatelj« je moral tukaj izpolniti neko »poslanstvo«, in pri tem mu je on, Devorny, proti svoji volji pomagal? Verjetno je temu neznanu več koristil kakor samemu sebi, kajti njegovo lastno poslanstvo še dolgo ni bilo izpolnjeno!...

»Moram takoj stran od tod!« je nenadoma vzkliknil in se popolnoma vzravnaval v postelji. »Še danes se bom peljal v

Newyork. Pred tem pa moram brezpogojno govoriti še s Samom in Marion.«

Vsa prijaznost je takoj izginila z Lianinega obraza. Stisnila je krepko roke in tiho vprašala, ne da bi dvignila pogled:

»Kaj si pozabil obljubo, ki si mi jo bil dal?«

»Ne, kako to...«

»No, jutri je tretji in zadnji dan, da izpolniš svojo besedo. Jaz sem med tem poskrbela za vse papirje, v letalu pa sta rezervirana prostora za naju. Če nastopiva danes zvečer potovanje, prideva še ravno o pravem času...«

»Kako dolgo sem bil brez zavesti?« je vzkliknil vmes razburjeno Devorny.

»Kakih šest in trideset ur.«

Devorny je obmolknul.

»Sicer pa,« je nadaljevala Liane navidezno ravnodušno, toda opazilo se je, da se je morala zaradi teh besedi premagati, »sem jaz Samu in Marion odločno povedala...«

»Kaj si...?« Devorny je glasno zakričal.

Liane se je izogibala, da bi mu pogledala v oči.

»Morala sem vendar mali izbiti iz glave vse misli,« je dejala s prisiljenim nasmehom. »Ta si je dejansko popolnoma resno domišljevala, da jo boš poročil...«

Devorny je postal nenadoma spet popolnoma miren.

»Kdaj odleti najino letalo?« je vprašal malomarno, in le nestanovitno bleskelanje njegovih oči je izdajalo, kako težko mu je bilo, da se je obvladal.

»Ob desetih, torej čez tri ure. Toda zakaj...«

»Jaz bom točno ob desetih na letališču,« ji je presekala besedo. »Sedaj te pa prosim, da poskrbiš za to, da mi takoj prinese mojo obleko. Moram takoj, v tem trenutku stran od tod!«

»Toda ljubi John...« Le z muko je Liane zadržala solze.

»Jaz nisem tvoj ljubi John,« je dejal odklonilno. »Kolikor mi je znano, domača imena niso bila vpisana v ženitno pogodbo.«

Liane ga je pogledala. Vsa mehkoza je iz njenega obraza izginila namah. Oči so postale brezizrazne, toda okrog ustn se ji je zarezala spet stara odločna poteza.

»Tvoje vedenje...« je bruhnila brez diha, toda Devorny ji je isti hip vpadel spet v besedo:

»Če ne boš sedaj takoj storila tega, kar sem rekel, bo prišlo do nastopa, ki nima primere!«

Tedaj je odšla.

40.

»Ali je bila morda moja napaka,« je premišljeval Devorny, ko se je pol ure kasneje po mokrih ulicah bližal Samovemu domu, »je li bila napaka, da sem dal svojo besedo Liani, da jo bom poročil?«

Vendar si je še tisti hip samemu sebi dejal, da kljub vsemu ni bila to nobena napaka. Pri poskusu bega bi Liane streljala — o tem je bil prepričan — a pri upiranju, da bi zastavil svojo besedo, bi poglala v delovanje alarmni zvonec. Kaj bi se potem zgodilo, si je lahko misliti. Trije umori, izvršeni na kriminalnih uradnikih, so nedvoumno in zadostno govorili o tem, da ti ljudje brezobzirno uničijo vse, kar jim grozi postati nevarno.

In nato so Devornyju šinile v glavo Morrisove besede: »To je vse preveč romantična stvar. Koliko še velja danes častna beseda? Jaz sam bi se vam smejal za vašo neumnost, če bi hoteli tako častno besedo izpolniti...«

Od tu in tam

Gradbeni minister dr. M. Krek si je v zetski banovini ogledal mnoga javna dela, nato pa imel v Cetinju politično konferenco v veliki dvorani cetinske občine. Govoril je o stališču naše države do sedanjih zapletljivih v Evropi in utemeljeval razloge, ki govorijo za našo nevtiralnost. Dalje je govoril o sporazumu med Sebi in Hrvati ter pobijal vse vesti, ki so se razširile v Črni gori, čes da bo zetska banovina ukinjena in priključena drinske banovini. Te vesti so popolnoma neresnične, kajti Črna gora bo ostala še vedno samostojna upravna enota v obliki današnje zetske banovine. To izjavo so poslušalci sprejeli z velikim zadovoljstvom. Iz Cetinja je minister dr. M. Krek odpotoval v Podgorico, Nikšić in na Taru, kjer si je ogledal dela pri gradnji novega velikega mostu. Nato se je vrnil v Beograd.

Belgrajska policija še naprej zasleduje razširjalce zlobnih in neresničnih vesti, ki se nanašajo na stanje v naši državi in glede njene nevtiralnosti. Število kaznovanih razširjalcev se je povečalo že na 20. Vsi so bili kaznovani z denarnimi kaznimi, povrh pa se njihova imena bero vsak dan v prestoniškem časopisu. Na ta način se bo razbijanje javnosti na najbolj učinkovit način razjuro.

Nov način proizvodnje papirja so iznašli spet v Nemčiji. Do sedaj je morala Nemčija za proizvodnjo svojega papirja uvažati iz tujine velike količine celuloze, kar pa je sedaj po blokadi izredno oteženo. Tako se je kemik dr. Schieber lotil poizkusov, da bi proizvajal papir iz zelenih bilj krompirja. Poizkusi so uspeli. Ker je Nemčija ena izmed največjih pridelovalk krompirja, bo novega materiala za proizvodnjo papirja imela dovolj in se bo spet v veliki meri osvobodila uvoza iz tujine toliko bolj, ker so do sedaj krompirjeve bili uporabljali le za gnoj.

Novo imenovani ban vardarske banovine, kacijski sodnik dr. Andrejevič, je že prevzel svoje posle. Ko je prišel v Skopje, so ga sprejeli na postaji vsi predstavniki vojaških in civilnih oblasti ter številno občinstvo. Po prevzemu dolžnosti, je povedal častnikom, da se bo trudil za blagostanje južnosrbijanskega ljudstva.

Na štiri leta strogega zapora je sodišče v Osijeku obsodilo delavca Stjepana Solanovića, ki je bil ubil dekle, katero ga ni maralo. Julija Egedi je bila tudi delavka v isti tovarni. Solanović je začel lažiti za njo in jo stalno nagovarjal, da bi se vzela. Ko pa je dekle izvedelo, da je Solanović že oženjen, se ga je začelo izogibati. Solanović pa jo je še vedno nadlegoval in končno tudi grozil s smrtjo. Nekega večera je Julijo srečal na ulici in jo spremljal proti njenemu domu. Ko sta bila ob hiši, pa je prišla ven njena mati. Solanović jo je vprašal, zakaj brani dekletu, da bi se z njim poročila. Mati ga je ostela, narkar se je Solanović razburil in začel posovati. Tedaj pa je dekletova mati snela z noge svoj čevlji in začela z njim udrihati po njem. Enako je storila tudi Julija. Solanović pa je z bliskovito naglico potegnil nož in dvakrat zabodel dekle. Rane so bile smrtno in je dekle takoj umrlo. Na sodišču je Solanović rekel, da se ni bal in da ne ve, kako je mogel potegniti nož, toda priče so ga dolžile, da se je na to dejanje že prej pripravil. Sodišče mu je zato odmerilo štiri leta strogega zapora.

Uvoz antracita, koksa in premoga v našo državo se bo zaradi vojnih zapletov zelo zmanjšal. Naša država je okrog tri četrtine svojih potreb v boljšem premogu uvažala iz Nemčije in pa iz Protektorata, ostalo pa iz Poljske in Anglije. Vse te države pa se sedaj nahajajo v vojnem stanju. Nemčija nam bo še vedno lahko dobavljala premog, vendar pa zaradi svoje povečane potrebe ne bo mogla dati na razpolago enakih količin kakor prej. Zato bodo pri nas poskušali dvigniti proizvodnjo boljšega premoga, obenem pa bodo povečali tudi proizvodnjo koksa iz slabših vrst premoga na moderen način, ki se je že večkrat zelo dobro obnesel. Dalje bodo poskušali ojačiti uvoz boljšega premoga iz Madžarske in Bolgarije.

Izvoz našega lesa se je skoraj ustavil zaradi povišanih prevoznih tarif parobrodskih društev. Vse parobrodne družbe so svoje prevozne tarife povišale za dvakrat ali celo več, čes da morajo one same trpeti vojni riziko. Lesni izvozniki so se z njimi že pogajali, da bi se tarife znižale, ker za povišanje ni nobenega pravega razloga, kajti v Sredozemlju vojne ni, zlasti pa niso v nevarnosti ladje, ki bi prevzale les v kraje ob Sredozemskem morju. Toda zastopniki parobrodskih društev niso hoteli odjenjati. Posledica bo, da bo izvoz lesa poenostavljen samo zaradi prevelike dobička željnosti lastnikov ladij. Prav sedaj bi bilo mogoče les prodajati v večjih količinah kakor prej, ker ponehuje v krajih ob Sredozemskem morju tudi dovoz lesa iz severnih držav.

Roko je odtrgal svojemu nekdanjemu krotitelju lev »Paša« iz cirkusa. Ki se mudi sedaj v Leskovcu v Srbiji. Krotilec Ibrahim Galija je od mladega dresiral indijskega leva, kateremu je dal ime »Paša«. Lev ga je ubogal. Kasneje pa je Ibrahim odšel od cirkusa in odšel iskati boljše službe. Čez leto dni pa se je vrnil v Leskovac. Ko je izvedel, da se tam nahaja v cirkusu njegov ljubljani lev, je šel do kletke, pomolil vanjo roko in hotel leva pogladiti. Toda zverina odidno svojega krotitelja ni več poznala ter je bliskovito šavnila po roki. Ibrahim je začel kričati, toda lev je krepko držal svoj plen. Nič ni pomagalo, da je lastnik cirkusa tolkel leva s sekuro po glavi. Prav tako ni pomagalo, ko je zverini vrjel velik kos mesa. Zverina je krepko držala, dokler se ni roka v zapestju odtrgala. Ibrahim je moral takoj v bolnišnico, toda zdrave roke ne bo imel nikoli več.

Strašna nevihta je divjala oni dan okrog Valjeva. Med dežjem se je vsela debela toča, ki je oklestila vse sadno drevje. Tako je uničila vse slive, ki so jih bila drevesa polna. Okrog 400 vagonov tega sadeža je bilo tako poškodovanega, da ni več za prodajo. Kmetje bodo morali vse slive sedaj prekuhati v žganje. V kraju kar ne pomnijo, da bi v jesenskem času kdaj prihrumela tako strašna nevihta in jim povzročila tolikšno škodo.

Občine, v katerih so v večini, so Hrvatje začeli prevzemati v Vojvodini. Med takimi občinami bo tudi Subotica, o kateri so razpravljali že na več sestankih Hrvatov v mestu. Celo minister dr. Bariša Smoljan se je mudil v mestu in pregledal teren. Hrvatje računajo, da bo sedanji župan dr. Lipovčević, katerega so svoj čas označevali kot »madžaronca«, odstavljen. Ta vest je med pristajali sedanjega župana izzvala veliko razburjenje in so takoj poslanci sestavili odposlanstvo, ki bo skušalo v Beogradu te hrvatske načrte preprečiti.

Razne zanimivosti izpred sodišča

Ljubljana, 22. septembra.

Ljudje imajo v teh hudih časih še pred sodiščem svoj poseben humor. Kaj hočemo? Neki umetnik iz Zagreba je prišel pred kazenskega sodnika-poeidince tja v veliko dvorano št. 79. Lepo ondulirane lase ima. Prišel je naravnost iz Zagreba, da se zagovarja zaradi »napolitanka«. Glavne priče ni bilo o pravem času in sodnik je razpravo preložil na boljše čase. Prav modroval je umetnik pred sodnikom in po dvorani je razglasil: »Svet je velik ringšpil, ki se na njem vse vrtil. Gospod zapisnikar! Tukaj moja boemska roka!« Matko, ki pravi, da je umetniški slikar, jo je nato odkuril. Drugače pa so bile večeraj pred tem sodnikom prav zanimive razprave.

Odmev hude železniške nesreče pred sodnikom

V spremstvu svojega prijatelja je skrušen in živčno zelo bolan prišel France D. iz Begun pri Cerknici. Star je dobrih 30 let. Tam na Večni poti stanuje. Zagovarjati se je moral zaradi prestopka zoper varnost javnega prometa po znanem avtomobilskem paragrafu 205 k. z. Bilo pa je takole: V nedeljo 2. julija se je France odpeljal na motornem kolesu s prikloko, kjer je sedela njegova izvoljena 20-letna Ivanka Planko, na izlet v ljubljansko okolico tja proti Klečam. Pred njim je vozil njegov prijatelj na motornem kolesu. Tam pri km 568,034 točno je prelaz čez gorensko železniško progo med gorenskim kolodvorom in Vižmarji. Vozil je, kakor sam pravi, mirno, počasi, tako-le z brzino 45 km. Njegov prijatelj je srečno prevozil čez tamošnji železniški prelaz, za njim je vozil France D. in je prav pred prelazom hotel pospešiti vožnjo. Gorenski potniški vlak je pridrvel iz Ljubljane. Lokomotiva je zadela ob prikloko in zadnje motorno kolo. Bil je strašen prizor. Franceta je vrglo s kolesa in je dobil hude živčne poškodbe. Njegovo dekle Ivanka pa je lokomotiva zagrabil, jo vrgla pod težka kolesa in jo popolnoma razmesarila. Bila je do oca razkosana, in zdravniško mnenje pravi, da se prav za prav ni moglo ugotoviti pravi vzrok smrti. Od prelaza jo je vlak rinil še naprej kakih 66 metrov. Pred sodnikom-poeidincem je bil France D. obtožen in je kratko dejal: »Kako se morem čutiti krivega? Veliko nisem videl. Ze 15 let vozim z motornim kolesom, mirno in redno. Še nikdar nisem imel kake sitnosti.« Sodnik: »Če ste tam na prelazu imeli slab razgled, bi morali biti zelo previdni! Obtoženec je nato mirno nadaljeval: »Prijatelj je srečno prešel čez prelaz. Bil je pred menoj kakih 40 korakov. Prilil sem, da bi hitreje prišel čez prelaz. Na sodnikovo pripombo, da bi se moral preprečiti, če je prost prehod, je omenil, da to dobro ve. Priznal je, da se ni preprečil, če prihaja vlak. Pred njim je napravil vozač-prijatelj mnogo prahu. Ko je bil na prelazu, tudi ni mogel zaradi lokalnega terena nikamor kreniti, niti na desno,

niti na levo. Motorja ni mogel več ustaviti. Vse se je naglo zgodilo.

Sodba se je kratko glasila: Kriv prestopka zaradi malomarne in neprevidne vožnje. Velika je bila njegova malomarnost. Lahkomiselno je drvel čez prelaz. Zato je obsojen po §-u 205 k. z. na 4 mesece zapora, to nepogojno z ozirom na prav teške posledice nesreče. Obtoženec si je pridržal tridnevni rok za pritožbo. Skrušen je odhajal iz dvorane.

Letos sodna kronika zaznava res prav veliko avtomobilskih in motociklističnih nesreč.

Borba za prodano hišico

Kazenski paragraf 250 pride prav redko na dnevni red razprav v veliki dvorani št. 79. Vdreti v tuje stanovanje zoper voljo upravičene osebe je hudo in zelo kaznivo. Stari Jože Z. iz okolice Kranja je bil obtožen po tem paragrafu. Obtožnica, kratka in jedrnata, sestavljena v predpisnem slogu naveda, da je Jože Z. 28. julija lani na Rupi kljub temu, da je bil izvršnim potom deložiran že 16. marca lani iz hiše št. 16 na Rupi, ki je postala last nekega gospoda iz Ljubljane, vdrl v stanovanje na ta način, da je odstranil pri vrtah izid opeko, razkopal zid in se nato z rodbino vselil v stanovanje. Vdrl je v tuje stanovanje zoper voljo upravičene osebe in se na zahtevo tudi ni umaknil. Po obtožnici je s tem svojim dejanjem zakrivil prestopke zoper osebo prostost in varnost po §-u 250-II. Jože Z. je priznal, da se je res znova vselil, toda z vso vneto je trdil, da se je vselil v svojo hišo in da to nikogar nič ne briga. Njegova hišica je bila na javni sodni dražbi prodana in jo je kupil neki ljubljanski gospod. Tega pa Jože noče priznati in vedno trdi, da je hišica še vedno njegova last. Sodnik-poeidinec je bil drugače, pravno utemeljenega nazora, da je Jože zakrivil res omejen prestopke in ga je obsodil na 4 mesece zapora.

Kaj nam pravi zemljiška knjiga?

Letos ima zemljiškoknjižni urad okrajnega sodišča mnogo posla. Vknjižujejo se velika posejila. Hudi časi pa imajo za posledico, da ljudje investirajo velike zneske v zemljo. Na ponudbo ima človek v Ljubljani in okolici še mnogo stavb in v zemljiških parcel. Še mnogo posestev in hiš. Nekateri posestniki so začeli razprodajati na drobno svoja posestva. So mnogi, ki prodajajo svet za vsako ceno, da krijejo svoje obveznosti. Drugi in celo daleč z dežele pa iščejo priliko, da investirajo svoj kapital v zemljo. V avgustu in sedaj v septembru je bilo prodanih že nad 250 parcel s hišami in skupni vrednosti okrog 6.500.000 din. Septembra pa je dosegel tudi svoj poseben rekord. V tem mesecu je bilo že nad 380 stanovanjskih odpovedi. To se še ni zgodilo nobeno leto!

Plemenito delo in cilji društva „Merkur“

Ljubljana, 22. sept.

Med prostovoljnimi stanovskimi organizacijami v Ljubljani zavzema po svojem širokem v socialno smer oprtem delu eno prvih mest trgovsko društvo »Merkur«, ki je snovi ob 8 v svojih prostorih v Trgovskem domu podajalo obračun dela v preteklem poslovnem letu. Začeti zborovanje, je društveni predsednik in znani slovenski gospodarstveni strokovnjak ter umetniški mecen dr. Fran Windischer toplo pozdravil navzočne, zlasti predsednika trgovskega oddelka Zbornice za TOI gosp. Albina Smerkolja in zastopnika Združenja trgovcev v Ljubljani g. Lojzeta Šmuka ter predlagal pozdravno brzojavko ministru za trgovino in industrijo dr. Ivanu Andrešu. Nato je predsednik v glavnem izjavil:

Delo v stanovskih organizacijah zadnja leta ni lahko, zlasti pa je naravnost težavno delovanje prostovoljnih stanovskih organizacij. Toda vse te neprijetnosti ne smejo vodilnih mož v trgovskih vrstah oplasti in jim vzeti veselje do vztrajnega dela. Voditi jih mora vera in prepričanje, da so stanovske združbe za napredek gospodarskega dela v našem narodu neobhodno potrebne. Če bi jih ne bilo, bi morali poskrbeti zanje. Vtisi padajo tudi pikre besede in dvomi o potrebi stanovskih organizacij, ali to ne sme motiti, da nadaljujemo svojo pot v trdnem upanju, da po nevshečem razdobju pride v naše vrste pomladke, ki bo preprečil o potrebi organiziranega prizadevanja za trgovski stan. Predsednik se je nato v toplih besedah zahvalil za priznanje in podporo, ki so jo društvu naklonili ban dr. Natlačen, župan dr. Adlešič, Zbornica za TOI in drugi. Govorec o delu društva je sporočil, da izkazujejo društveni izobraževalni tečaj trajno hvalevredno zanimanje in živahno udeležbo. V pretekli jesenski in zimski sezoni je priredilo društvo učne tečaje za italijanski in nemški jezik. Glasilo društva »Trgovski tovariš« je v preteklem letu dočakalo svoj 15-letni jubilej. Zvesti spremljevalci našega trgovca in trgovskega nameščenca »Trgovski koledar«, ki ga uspešno urejuje g. Franc Zelenik, pa je dosegel letošnje leto že srebrni jubilej. Društvena posredovalnica za službe in mesta posluje že ves čas društvenega obstoja in zaznava lepe uspehe. Vsako leto društvo znova poudari potrebo, da se čimprej uvede za trgovinske nameščenice, ki jih še ne zadeva obveza pokojninskega zavarovanja, preskrba za primer invalidnosti in za starost.

Športne vesti

Ljubljana : Slavija (Varaždin). V nedeljo se srečata v Ljubljani dve moštvi, ki sta na koncu ligaške tabele. Varaždinci Ljubljani niso neznan gost: dobro jih poznamo od lanskega leta, ko so igrali še v nacionalni ligi. Najmočnejši mož v Slaviji je bil tedaj srednji napadalec Pavletič, ki se je pa letos preselil v Zagreb h Concordiji. Letošnji start Varaždincev v hrvatsko-slovenski ligi je slab, približno tako slab kakor start slovenskega ligaša. Varaždinci do sedaj niso niti enkrat zmagali. Njihov največji uspeh pa je neodločen rezultat v Splitu proti Hajduku. Prav ta neodločen rezultat pa nam tudi pove, da moštvo varaždinske Slavije ni tako slabo in da bo imela naša Ljubljana v nedeljo hudega nasprotnika, s katerim bo treba temeljito zaigrati, če hoče računati z uspehom. Za slovenskega ligaša pa se končno tudi že spodobi, da vsaj pri peti tekmi v hrvatsko-slovenski ligi zabeleži svojo prvo zmago. — V nedeljo zmaga ne sme izostati!

Nedeljske ligaške tekme v slovensko-hrvatski ligi bodo sodili naslednji sodniki: V Zagrebu: Hajduk : Hašk g. Makorati. V Sarajevu: Sašk : Slavija (O.) g. Devčić. V Splitu: Hajduk : Gradjanski g. Höckmann. V Subotici: Baška : Concordia g. Petraelo. V Ljubljani: Ljubljana : Slavija (V.) g. Jirasek.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C	Relativna vlaga %	Oblačnost 0-10	Veter (smer, jakost)	Pada- vine	
						m/m	vrsta
Ljubljana	564.1	19.4	11.6	91	10	0	—
Maribor	762.8	19.5	9.0	90	6	0	9.0 dež
Zagreb	763.8	23.0	11.0	90	8	8	1.0 dež
Beograd	763.6	26.0	14.0	90	6	0	1.0 dež
Sarajevo	765.0	20.0	11.0	90	10	0	2.0 dež
Vis	763.1	20.0	16.0	70	5	SSE	—
Split	767.7	25.0	16.0	70	5	NE	—
Kumbar	762.7	25.0	15.0	80	5	NNE	—
Rab	762.8	21.0	17.0	90	6	ESE	—
Dubrovnik	762.8	25.0	17.0	70	5	ENE	—

Vremenska napoved: deloma oblačno in spremenljivo vreme. Manjše padavine niso izključene.

Koledar

Petek, dne 2. septembra: Kvatre. Tomaž Vilj.

Sobota, 23. septembra: Kvatre. Linus, pa-pež, Tekla, d.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayr, Sv. Petra cesta 78.

Velika razstava sadja v Zagrebu. Zveza hrvatskih vinogradnikov in sadjarjev v Zagrebu pripravlja veliko razstavo sadja, ki bo v Zagrebu od 7. do 15. oktobra t. l. Razstave se smejo udeležiti sadjarji iz Hrvatske banovine, poleg tega pa tudi vsi fabrikanti in trgovci brez izjeme, ki se pečajo z izdelovanjem ali prodajo strojev, aparatov, orodja in drugih pripomočkov, ki se rabijo pri sadjarstvu. Prav tako se smejo razstave udeležiti producenti in trgovci kemičnih preparatov instrupov za pobijanje sadnih škodljivcev itd. Svojo udeležbo morajo prijaviti najkasneje do 26. t. m. »Savezu hrvatskih vinogradarja i vočara«, Zagreb, Račkova ulica 1. Na razstavo se opozarjajo tudi vsi naši sadni trgovci in izvozniki. Za obisk razstave je dovoljen 50% popust na železnice.

Postanite pravočasno gledališki abonenti, kajti sezona se bo pravkar pričela! Vsakdo, ki se bo priprčil o izrednih ugodnostih, ki jih nudi gledališkim obiskovalcem abonma, se ne bo obotavljal in se bo prav gotovo prijavil. Prijave in neobvezne informacije v pisarni blagajne v dram-skem gledališču dnevno dopoldne in popoldne.

Šmartno pri Litiji. Cerkveni pevski zbor v Šmartnem pri Litiji priredi v nedeljo, 24. sept. v župno-dekanijski cerkvi v Šmartnem koncert nabožnih pesmi. Med pevskim programom pa bo izjavil svoje mojstrovine g. prof. Matija Tome na orglah, ki so bile letošnje leto skoraj popolnoma prenovljene po mojstru g. Jenku iz St. Vida. Koncert se prične ob 3 popoldne. Vstopnina je nizka. Čisti dobiček je namenjen doplačilu dolga za orgle. Zato pridite ob blizu in daleč.

Občni zbor Umetnostnozgodovinskega društva v Ljubljani bo v torek, 26. t. m. ob 5 popoldne v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani (vhod z Bleiweisove ceste) s sledečimi dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Čitanje zapisnika XV. občnega zbora. 3. Poročilo predsednika. 4. Poročilo tajnika. 5. Poročilo blagajnika. 6. Poročilo knjižničarja. 7. Poročilo revizorjev. 8. Volitev odbora. 9. Slučajnosti. Člani in prijatelji društva vljudno vabljeni.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

23. sept., sobota: »Kacijanar«. Premierski abonma. Otvoritvena predstava.
24. sept., nedelja: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene.
25. sept., ponedeljek: Zaprt.
26. sept., torek: Zaprt (generalka).
27. sept., sredo: »Hudičev učenec«. Premierski abonma.

V soboto 23. t. m. bo v drami začetna predstava nove sezone, premiera Medvedove tragedije »Kacijanar«. Dejanje je zgodovinskega značaja ter se godi na Kacijanarjem in Zrinjskega gradovih. V delu nastopajo zgodovinske osebnosti, ki so bile takrat zapletene v zaroto zoper cesarja Ferdinanda. Delo je režiral prof. Šest. Premiera bo za premierski abonma.

Druga novost v letošnji sezoni bo Shawova igra »Hudičev učenec« v režiji dr. Bratka Krefta. Delo vsebuje vse pisateljske vrline velikega dramatika Shawa: zanimivo, razgibano dejanje, ostro razčlenjevanje značajev in njihovih napak, rahlo ironijo in ostro kritiko. Kakor v vseh svojih delih, se tudi v tem bori Shaw zoper laž in nepristnost. Premiera bo v sredo 27. t. m.

Opera bo otvorila sezono z veliko Goldmarkovo opero »Sabska kraljica«. Predstava obeta biti zanimiv gledališki dogodek nadpovprečnega značaja. Za to uprizoritev sta pomnožena zbor in orkester. Naslovno partijo bo pela g. Kogejeva, v tenorski partiji bo gostoval Jože Gostič, sodelovali bodo še gg. Janko, Betetto, Heybalova, Sokova, Dolničar in kot solo pesalka ga. Bravničarjeva. Dirigent Niko Štritol, režiser Ciril Debevec. Premiera bo v soboto 30. t. m. kot otvoritvena predstava za premierski abonma.

Jugoslovanske tovarne boksa so prišle v stisko zaradi vojne v Evropi. Precej tega blaga je šlo v Nemčijo, toda angleška blokada je tako neprodna ovira, da boksi ne more več v to državo. Pred desetimi dnevi so Angleži eno jugoslovanski parnik, natovljen z bokseim, celo ujeli in tovor zaplenili. Tovarne v Dalmaciji so začele zaradi tega omejevati svoj obrat in odpovedovati delavcem. Prav tako so storile tudi boksitne tovarne v Hercegovini.

Uspešen lov na sumljive ženske je uprizorila te dni policija v Subotici. Ujela je nič manj kakor 50 takih žensk, ki se niso preživljale na pošten način. Obenem je policija odkrila tudi zakatno hišo, katere lastnica je bila neka vdova, kjer je bilo gnezdo nemorale. Večina prijetih žensk je bila bolna, zaradi česar jih je policija najprej poslala v bolnišnico, nakar jih bo kaznovala in izgnala iz mesta.

Dneve grozdja bodo spet letos priredili na Hrvaskem. Lani so ceneno prodajo grozdja organizirali v Zagrebu in se je pokazalo kot zelo uspešna. Zato bodo letos enako prodajo organizirali za vsa hrvatska mesta. Gospodarska sloga je izposlovala, da bodo mestne občine za tiste dni ukinile mestno trošinaro za grozdje.

Nafta, kri modernih vojnih operacij

Pregled svetovne proizvodnje najvažnejšega pogonskega goriva

Mesečna strokovna revija »Metalurgija«, ki jo izdaja Zveza jugoslovanske železarske in kovinske industrije, prinaša v septembrski številki zanimiv članek o proizvodnji surove nafte v svetu izpod peresa dr. inž. Gligorija Mundriča iz Beograda. Članek je posebno v današnjih dneh zelo aktualen, zato ga prinašamo našim čitateljem v izveščku:

Nafta s svojimi derivati ni več samo običajno trgovsko blago, nego je danes dobila mnogo važnejši pomen. Nafta je postala neobhodno potrebna postavka državne obrambe. Kot gorivo za motorje se čedalje bolj uporablja pri obrambi, kar nam drastično prikazuje tudi sedanja evropska vojna. Dandanašnji se vse motorizira, ne samo letalske in pomorske sile, ampak tudi bolj in bolj edince suhozemske vojske.

Prav zaradi čedalje izdatnejše uporabe surove nafte pri narodni obrambi opažamo naslednji pojav: na eni strani se združujejo in kopičijo mednarodni kapitali, da bi mogli intenzivneje izkoriščati vrelce nafte, na drugi strani pa so priče države same stremeti, kako bi bodisi v lastni režiji ali na kakšen drug način zagotovile čim večjo količino nafte, ki izvira na njihovem ozemlju, zase, oziroma za potrebe državne obrambe. Države trošijo ogromne veste za iskanje novih najdišč nafte, zavedajo se pri tem, da je svoboda nekega naroda predragocena, da bi bila predraga.

Številke se dvigajo

Izkoriščanje vrelcev nafte se je pričelo leta 1857, in tega leta je znašala produkcija 275 ton, leta 1858 495 ton, leta 1859 605 ton, leta 1860 pa skoči nenadno že na 69.000 ton. On tedaj naprej produkcija stalno raste in doseže l. 1890 že 10 milijonov ton, leta 1900 20 milijonov, leta 1910 45 milijonov, leta 1920 pa 95 milijonov. Po vojni je izkoriščanje vrelcev nafte v neugnanem tempu zavzelo ogromne razsežnosti, kar je razvidno iz naslednjega pregleda:

Vee v tisočih ton	1928	1937
1928 je svet pridobil	181.440 ton	
1929	203.222 >	
1930	198.425 >	
1931	188.711 >	
1932	179.894 >	
1933	198.112 >	
1934	209.053 >	
1935	227.152 >	
1936	247.575 >	
1937	281.700 >	

Iz tega pregleda je razvidno, da je nastal kratak zastoj v proizvodnji surove nafte samo v letih najhujše krize od 1930 do 1932. Potem pa številke spet hitro rastejo. Za leto 1938 se ni povsem točnih števil, vendar računajo, da je preteklo leto znašala proizvodnja surove nafte 271 milijonov ton.

Kako je razdeljeno petrolejsko bogastvo

Da bomo razvideli, kako se ta številka razdeli med posamezne države na svetu, objavljamo še naslednji pregled za leto 1938 in 1937.

Združ. države so pridob.	1938	1937
Vee v tisočih ton	186.8000	175.068
Rusija s Sahalinom	29.400	28.337
Venezuela	25.500	27.723
Perzija	10.500	10.390
Bahrein	1.200	1.068

Holandska Indija	7.750	7.262
Romunija	6.600	7.153
Irak	4.400	4.167
Mehika	3.400	6.364
Kolumbija	2.900	2.780
Trinidad	2.500	2.123
Argentinita	2.250	2.241
Peru	2.200	2.391
Britska Indija	1.420	1.435
Brunej in Saravak	970	793
Kanada	850	366
Nemčija z Avstrijo	600	486
Poljska	530	501
Japonska	367	308
Ekvador	307	296
Albanija	180	180
Egipt	170	169
Francija	78	72
Madžarska	28	—
Ostale države in dežele	100	56

Amerika - prvi petrolejar sveta

Ako pogledamo razdelitev proizvodnje v letu 1937, za kar so na razpolago točne številke, vidimo, da je Severna Amerika deležna 64,52% na celokupni svetovni produkciji. Same Združene države pa sodelujejo v odnosu na svojo celino s 96,30%, v odnosu na ves svet pa s 62,13% svetovne produkcije. Združene države bodo ostale še nadalje bogat svetovni rezervoar surove nafte, čemur se imajo zahvaliti ozkemu sodelovanju dveh sil: kapitala in tehnike. Kakor hitro so stari vrelci izčrpani, poiščejo novih. Izkoriščanje pa jih z najmodernejšimi tehničnimi sredstvi do skrajnih meja možnosti.

Od ostalih dežel Severne Amerike ima veliko bodočnost na polju pridobivanja nafte Kanada, katere proizvodnja bo v letošnjem letu že presegla 1 milijon ton. Tudi produkcija Mehike je v stalnem porastu. Toda občutno se bo opazila razslejšev vrelcev, kajti organizacije, ki so prevzele izkoriščanje za tujimi družbami, se bodo težko obnesle.

V Evropi vodita Rusija in Romunija

V Evropi sta glavna producenta nafte Rusija in Romunija, ki dajeta skupno 96,91% celokupne evropske proizvodnje. Veliko bodočnost ima še Albanija, ki v precejšnji meri doprinese k preskrbovanju Italije s tem gorivom. Vsa surova nafta iz Albanije se čisti v italijanskih rafinerijah.

Azija, zlasti bližnji Vzhod, se zdi, da bo v bodočnosti glavna baza za preskrbovanje evropskih dežel s surovo nafto. Evropski kapital je tu udeležen z velikanskimi vsotami in prav zaradi tega sta zlasti Perzija in Irak v zadnjih letih močno dvignila svojo produkcijo nafte.

Avstralija kakor tudi Nova Gvineja sta prizorišči neumornega iskanja vrelcev nafte. Holandska Indija pa je že zavzela peto mesto v svetovni proizvodnji.

V Afriki pride kot producent nafte v poštev edino Egipt. V Maroku je proizvodnja neznatna, vendar živahno iščejo novih vrelcev.

Največji porast proizvodnje se v povojnih letih zabeležile po vseh Aziji, Evropi in Južni Ameriki. Na teh celinah so bili najdeni novi vrelci, katerih ogromna kapaciteta zlasti v Aziji še ni ocenjena.

Tudi prizor iz sedanje vojne: Beg nezadovoljnega vojaka čez mejo...

Izmed evropskih držav je zabeležila največji napredek Rusija, ki je svojo proizvodnjo nafte skoraj podvojila, za njo pa stoji Romunija.

Po višini količine nafte, ki preostane za izvoz, si slede celine takole: Južna Amerika, Se-

verna Amerika, Azija in Oceanija. Evropa pa mora uvoziti vsako leto okrog 20 milijonov ton surove nafte, da more kriti svoje potrebe v tekočem gorivu, ki bo odločalo v glavni meri tudi sedanjo vojno.

Kako bi kuhali skoraj brez ognja

Nova kuhinjska priprava za gospodinjice v vojskujočih se državah

Pravijo, da je že na ognju kuhati umetnost, kuhati brez ognja pa se zdi človeku kar neverjetno, tako kakor da bi rekel, da hočeš danes na primer skuhati kosilo na vetru. Toda izredne prilike, v katerih živimo, so iz mnogih vzrokov privlele ljudi na to, da si skušajo pomagati na vse načine, bodisi iz varnostnih ali drugih ozirov. V vojujočih se državah gospodinjicam danes ni več tako lahko in brez skrbi kuhati in pripravljati obeda, zlasti po mestih, kakor pa je to bilo v miru. To narekujejo pred vsem oziri varnosti in varčevanja, ker, kdor se vojskuje, mora imeti pod palcem, sicer so njegovi končini izgledi kaj slabi. Zato priporočajo gospodinjicam po vojujočih se državah neke vrste aparat, ki naj bi gospodinjici s pridom služil v njeni vojni kuhinji, in ki ima to prednost, da si ga lahko vsak pripravi.

Ta norveški lonec je navaden zabojski pokrov, ali pa škatla iz kartona, ki je pripravna zlasti zaradi tega, ker jo lahko naredimo veliko, kolikor jo hočemo in je glede velikosti zelo prilagodljiva. Notranjost takega zabojskega ali škatle je treba prevleči z izolirno steno, za kar uporabimo lahko žaganje, volno, halogo, seno ali pa papir. Ta stena mora biti debela vsaj deset centimetrov. Potem vzamemo lonec, in sicer tak, katerega pokrov se neprodušno zapre. Pri izbiri zabojske ali škatle moramo računati na spredaj omenjeno debelost stene in na to, za koliko ljudi bomo kuhali

in kako velik naj bo temu primerno tak lonec z neprodušnim pokrovom.

Nato vzamemo vrečo, najbolje iz lanene tkanine, ki naj bo tako velika, da vanjo lahko zavijemo lonec. Vrečo na vrhu pokrova zavemo, prej pa še damo na dno zabojske ali škatle omenjeno izolirno plast in lonec naravnamo, da stoji na sredi. Vse prazen prostor med vrečo in zabojem napolnimo z izolirno plastjo (papir, seno in drugo). Potem vrečo odvežemo in približamo njene robove na rob zabojske ali škatle. Na vrhu damo blazino, ki je obložena z izolirno plastjo, da tako dobro zapremo odprto zabojsko. Blazina pa ne sme biti prevelika, ker potem ne moremo zabojsko pokriti s pokrovom. Ko vse to opravimo, je norveški lonec gotov.

Lonec z neprodušnim pokrovom damo na navaden ogenj in ga pustimo, da juha ali kar je že notri dobro zavre. To traja okrog dvajset minut. Ko enkrat zavre, lonec hitro zapremo z neprodušnim pokrovom in ga damo v pripravljeno zabojsko ali škatlo. Na vrh damo hitro tudi blazino in pokrov zabojske ter pustimo na miru. Tako lahko pustimo vrečo ur in gremo po opravkih. Ko se vrnemo, je kosilo gotovo. Pripomniti je treba, da je lonec čim bolj poln.

Take vrste kuho torej priporočajo tam, kjer se skuhati vojno. Pojedine si človek v takem loncu seveda ne more pripraviti, toda če je lačen, kar v vojni ni nobena redkost, prav rad pojé, čeprav morda ni prvovrstno. No, mi hvala Bogu, lahko še naprej kuhamo kakor doslej in znamenja kažejo, da tudi bomo, kar prav vsi iz vsega srca želimo. Take jedi, ki so nam jo skuhati pred petindvajsetimi leti v podobnem loncu, smo že dovolj pojedli. Gotovo pa jed, skuhana v »loncu miru« boljši in tekne, kakor pa jed, ki se skuha v »vojnem loncu«.

Vojvoda Windsorski v pretekli in sedanji vojni

Bivši angleški kralj Edvard VIII., zdaj vojvoda Windsorski, ki je pred slabimi tremi leti zaradi svoje nameravane ženitve odstopil in odšel v tujino, se je zdaj poravnal s kraljevo rodino in se vrnil v Anglijo. V angleški vojski je namreč imel mesto letalskega in mornariškega maršala, ki mu je šlo kot kralju. Zdej je to mesto odložil ter dobil naslov generalnega majorja. Odšel bo k angleški vojski na francosko bojišče.

Vojvoda Windsorski je služil v svetovni vojni v grenadirski gardi. Štiri dni po začetku sovražnosti, l. 1914, je napredoval v podporočnika, 1915 je postal poročnik, 1918 pa major. Po vojni je vojvoda Windsorski postal l. 1919 polkovnik, 1935 general, 1936, ko se je odrekel prestolu, pa maršal.

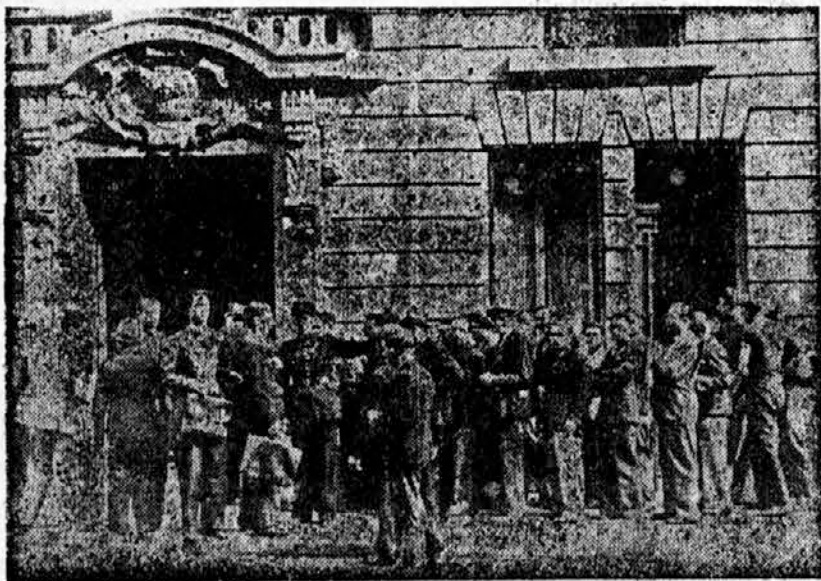
V poslednji vojni je vojvoda Windsorski doživel mnogo razburljivih dogodkov. Nekega dne se je odpeljal z avtomobilom v prvo črto strelskih jarkov, stopil iz voza in prebil več ur na bojišču. Medtem je šrapnel udaril v njegov avto in razmrazil soferja. V začetku vojne je bil vojvoda Windsorski kot waleški princ adjutant v štabu eira Johna Frencha, ki je pozneje dobil naslov lorda Ypreskega. Pozneje je vojvoda odšel kot kapitan vojne ladje v Egipt, bil je pa tudi na italijanski fronti.

Radio Ljubljana

Petek, 22. sept.: 13 Slovenske pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14. Napovedi — 18. Zenska ura: O konserviranju (ga. Ivarka Simončič) — 18.30 Godba grenadirske garde (plošče) — 19. Napovedi in poročila — 19.30 Sedanje stanje družstva Rdečega križa v Jugoslaviji s posebnim ozrom na dravsko banovino (g. viš. av. J. Skalar) — 19.40 Nac. ura: Inspekcija drž. obrambe — 20. Koncert Radij. orkestra — 21.10 Orkestralni koncert, g. pro. M. Tomec — 22. Napovedi in poročila — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 23. sept.: Beograd: 20. Zagreb: 20.30 Ibsenov »Peer Gynt«, 22.30 Djudjenac pojé — Zagreb: 20. Kom. koncert, 20.30 Skladbe domačih avtorjev, 21. Tamburice — Varšava: 19.30 Orkestralni solisti, 21. Simf. koncert — Praga: 20. Narodne pesmi, 21. Simf. koncert — Bratislava: 19.35 Narodna glasba, 20.35 Koncertni prenos, 21.15 Klavir — 8.45, 12.35 Bize-tova opera »Carmen« — Budimpešta: 20.10 Orkestralni koncert, 21.15 Ples. glasba, 23. Klavir, 23. Cigan. orkester — Trst-Milan: 17.15 Violončelo, 20.30 Operetna glasba, 21. Pihala — Rim-Bar: 21. Orkestralni koncert, 22.10 Zbor — Florenca: 20.30 Romance, 21. Izbrana glasba — Berolin: 20. Orkestralni koncert, 22.10 Godalni kvartet — Strassburg: 20. Opera glasba.

Taka gneča vlada v Parizu pred uradi, kjer popisujejo tuje prostovoljce, ki se priključajo v vojsko.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Ob štirih popoldne je prišel tudi bataljon iz Tafilaleta, ki je imel s seboj veliko hrane, ker je imel boljši in za dan hoda krajši pot. Del hrane je bil določen tudi za naš bataljon, ki je imel jesti komaj še za en dan. Hrano bi naj nam tudi pošiljali iz Tafilaleta, ali pa iz postojanke El Seher, ki leži nedaleč od avtomobilske ceste v Tafilaletu in nam bi lahko pošiljale hrane prispela iz te trdnjave v štirih dneh.

Ves čas, ko smo bivali v Arbalou, sta do nas prišle dve pošiljki hrane, dočim se za tretjo Arabci izvedeli in so je popolnoma uničili, tako, da smo proti koncu strahovito stradali in v zasedeni kazni pobrali vse, kar je bilo mogoče pojesti.

Bataljon iz Tafilaleta se je utaboril tik našega in smo mu morali tudi mi pomagati delati zid, a samo na treh straneh, kajti četrtega zidu ni bilo treba, ker se je njihov tabor priključal na našega in smo vmešali zid podrl, kamenje pa z nosili tja, kjer ga je primanjkovalo. Bilo je spet lep kos dela, da so nam kar jeziki viseli iz ust.

Tega popoldne se jih je mnogo oglašalo za pregled. Največ jih je bilo takih,

ki so tožili, da ne morejo več hoditi zaradi krvavih žuljev. Sanitejec jih je prevezal in jim namazal rane, toda zdravnik ni dal nobenemu niti minute prosto in jih je takoj napodil delat. Ker jih pa nekaj kljub temu ni šlo, je pridrvel komandant. Morali so mu že vse povedati, kako in kaj, zakaj kazal je besen in divji obraz, da je bilo jo. Brki so mu divje eršeli. Postavil se je pred uporne ožuljence in začel rjoveti:

»Tako? Banda potepuška! Potajili bi se radi. Ravno zdej, ko nam pošiljajo Arabci graha na pretege. Takoj po kamence, tristo tisoč milijonov zločev!«

Nekatere je poveljnikova beseda ganila in so premaknili, drugi so se držali poptepano in zmajevali z glavami. To je poveljnika še bolj razbesnilo:

»Kaj? Upirali bi se, capini? Zdej je dovolj omdrandanja, nom de nom, de nom d'un cochon! pred vojno sodišče vas potestim, potem boš videli, kaj je legija!«

Zdej je zaleglo celo pri najtrdovratnejših in jim razgibalo kosti. Vojno sodišče je bila šala, ki je človeka za majhno figo utegnila veljati par let ječe.

Kdor je šel prepočas, temu je poveljnik pomagal z brco. Omeniti moram,

da je bil od časa, ko je prišel tretji bataljon v Arbalou, glavni poveljnik podpolkovnik Mayner.

Morda bo kdo vprašal, zakaj kazbe, arabekega gnezda nad nami, nismo takoj naskočili in zavzeli. Res, lahko bi jih bili napadli in bi bili kazbe tudi brez velikih žrtv zavzeli, toda to ni bil naš namen. Nam je šlo za to, da bi čim več upornih Arabcev »likvidirali«. Kajti če bi bili vas sedaj napadli, ko niso bili še vsi zbrani, ne bi dobili niti enega za svoj eposobnega Arabca v njej, razen žena, otrok in starcev; vsi drugi uporniki pa bi bili zbežali v gorovje in od tam, kjer jih je težje zasledovati, napadali iz zased.

Zato smo morali toliko časa čakati, dokler nismo zvedeli od naših arabskih vodnikov, ki so tu služili za volune, kje se bo Arabcev največ zbralo, da bi jih v pravem trenutku presenetili.

Zato smo tudi vsako skupino Arabcev, ki nas je napadla, skušali potieniti v kazbo, kar so pa sicer tudi sami od sebe radi storili in se skrili za debelo obzidje, kjer smo jih pustili. Če bi jih mi čakali samo v taboru, bi nas bili oni v nekaj mesecih lahko pobili vse, dočim bi jim bili mi napravili le malo škode.

Ko smo bili že petnajsti dan v taboru, so nas med tem časom napadli ponoči dvakrat. Ubili so samo dva, šest pa jih je bilo ranjenih. Arabcev je bilo ubitih pet in smo pri dveh dobili puške španskega porekla. Imeti so jih morali še izza Abd-el-Krimove vetaie. Drugi

trije so imeli samo dolge, stare puške na kresilo, s katerimi so pa znali čudovito meriti.

Ta dan smo tudi zvedeli, da nas mislijo Arabci čez dva dni napasti ponoči in v večjem številu. Zato smo se začeli zares pripravljati.

Na predvečer napada je dobil vsakdo nekaj granat in dovolj streliva za puško.

Ko se je stemnilo, so razpostavili pešce po bližnjih skalah in kotanjah, kjer so imeli dobro kritje. V taboru smo ostali samo tireurji in tirailleurji s svojimi »mrtvaškimi ragljami«.

Ker smo z desne strani pričakovali sovražnika, se je pehota umaknila izpred tabora na tisto stran, da bi se Arabci približali čisto do zidu, tedaj pa bi odprli nanje ogenj iz avtomatičnega orožja. V taboru smo med tem časom zapili nekaj bajonetov na tla, ne, kakor je nekdo pisal, da bi to bilo v našo poslednjo obrambo, ampak kratkoma zato, da bi Arabci menili in sodili, da smo v taboru.

Okoli enajstih so prve straže dale tiho znamenje; kmalu smo zagledali gruče Arabcev, ki so se plazili z več strani proti taboru in naravnost proti celemu strojnemu in pušk-mitraljez. Krčevito smo stiskali orožje v pesti in napeto pričakovali ukaza, kdaj naj začnemo streljati. Če ne bi bili opozorjeni na napad, bi težko katera straža zagledala Arabce, kajti ležali so tako previdno, kakor divje živali, da niso delali niti najmanjšega šuma. Videli smo samo tupatam

belo lico, burnus, ki se je za spoznanje premikala.

Tisti, ki so čakali po skalah na obeh straneh taborišča, so tako dolgo ostali pri miru, da so se Arabci čisto približali zidu, kjer smo bili razpostavljeni tireurji s strojnimi. Tako so Arabci prišli v nekaj žep, odkoder bi se le malokdo mogel živ in zdrav rešiti pod ploho uničujočega ognja.

Trenutki zadnjega čakanja so bili neekonočni dolgi. Zdelo se mi je, da sem premislil že vse, kar je obsegal moj um, pa še vedno ni bilo nič. In sem se spet izgubil s sanjami v daljavo, da bi ubil ta moreči čas.

Včasih je kaj zašušelo in me priklivalo nazaj, pa sem se spet zatopil v misli. Nad menoj so tiho lezle goste zvezde čez nebo. Potovale so tja na severno stran, proti domu, se mi je zdelo. Nenadno me je prijel hrepenenje, da bi bil popustil vse in poromal po svetli sledi zvezd.

Začutil sem pot na čelu, tako sem te trenutke trpel. Ker je bila noč hladna, me je začelo mraziti, drhtel sem pa tudi od nemira in pričakovanja. Se trenutke, morda dva, pa se bo začel prvi boj v tej daljni, mračni, grozljivi tujini.

Ko so mi živci trepetali že kakor struna, me je sparetela misel:

»Priteni, pa bo konec more!«

Skoraj bi se bil udal skušnjavi in prekršil zapoved, samo da bi bilo tega napetega čemena konec in bi se začelo kaj, kar bi obrnilo pozornost drugam.